

Slecht voor de mond

Behandeling van kanker

Bij te veel mensen betekent chemotherapie en bestraling tegelijkertijd orale mucositis (slijmvliesontsteking van de mond). Dus voordat u start met uw kankerbehandeling moet u het volgende weten::

Orale mucositis

Wat is het?

Orale mucositis is een bijwerking van kankertherapie en wordt gekenmerkt door een rode, gezwollen en verzweerde mond en tong

- Het belangrijkste kenmerk van orale mucositis is pijn. De pijn kan zo hevig zijn dat het moeilijk is om te eten, te drinken en zelfs om te praten
- Orale mucositis kent vier stadia. Stadium 1 en 2 zijn licht van aard en worden gekenmerkt door pijn en het begin van zweervorming. Tijdens stadium 3 en 4 is de orale mucositis ernstiger. In stadium 3 kunnen mensen die hieraan lijden geen vast voedsel meer verdragen en moeten overschakelen op vloeibare voeding. Eten is in stadium 4 niet meer mogelijk, dus kan het noodzakelijk zijn dat mensen nog meer hulp nodig hebben bij het binnenkrijgen van voedingsstoffen¹
- Veel mensen ontwikkelen een lichte vorm van orale mucositis als gevolg van de kankerbehandeling, maar stadium 3 en 4 komen minder vaak voor
- Orale mucositis wordt door sommige artsen en verpleegkundigen stomatitis genoemd

Wat is de oorzaak?

Chemotherapie en bestraling

- Chemotherapie en bestraling voorkomen de groei van nieuwe kankercellen door het doden van de zich snel delende kankercellen die er al zijn
- Gezonde cellen in de mond delen zich snel en vervangen oppervlaktecellen in de mond door nieuwe cellen. Door kankerbehandeling worden echter ook deze zich delende mondcellen gedood, wat betekent dat de oppervlaktecellen niet kunnen worden vervangen, waardoor zich zweren vormen
- De combinatie van chemotherapie en bestraling verhoogt het risico op het ontwikkelen van ernstige orale mucositis.² De symptomen van orale mucositis worden vaak erger naarmate de behandeling met bestraling langer duurt³
- Ook de klieren die speeksel (spuug) produceren, raken beschadigd, zodat de mond droog wordt en de kans op beschadiging door hard voedsel toeneemt

Orale mucositis

Wat is de oorzaak? (verv.)

- Er zijn vele typen chemotherapie waarvan bekend is dat ze orale mucositis veroorzaken. Sommige van deze therapieën worden hieronder vermeld:²
  - 5-fluorouracil
  - methotrexaat
  - doxorubicine
  - etoposide
  - melfalan
  - cytosine arabinoside
  - cyclofosfamide
- Elke vorm van bestraling waarbij radiostralen door of vlak langs de mond gaan, veroorzaakt hoogstwaarschijnlijk orale mucositis

Wie krijgt het?

De meeste mensen die chemotherapie en bestraling ondergaan, lopen een verhoogd risico. Bijna iedereen bij wie hoofd en nek worden bestraald of die een hematopoëtische stamceltransplantatie (HSCT) heeft ontvangen (wat soms ook wel een beenmergtransplantatie wordt genoemd) krijgt orale mucositis

- De waarschijnlijkheid dat iemand orale mucositis ontwikkelt, hangt van de persoonlijke situatie, de levensstijl en het medische verleden van die persoon. Een verhoogd risico hebben met name:
  - jonge mensen en bejaarden
  - mensen die eerder orale gezondheidsproblemen of orale mucositis hebben gehad
  - mensen met een slechte mondhygiëne tijdens de behandeling
  - rokers
  - mensen die alcohol drinken
  - diabetici
  - mensen die een bepaald soort chemotherapie krijgen (zie hierboven)

Hoe lang duurt het?

Bij chemotherapie:

- Meestal merken mensen de symptomen pas 5 tot 8 dagen na aanvang van de chemotherapie op. De symptomen kunnen 7 tot 14 dagen aanhouden voordat de genezing begint
- Bij elke cyclus chemotherapie neemt het risico op het ontwikkelen van orale mucositis toe, terwijl ook de ernst van de aandoening vaak toeneemt³
- Bij sommige patiënten kan orale mucositis langer aanhouden

Bij bestraling:

- Orale mucositis ontwikkelt zich bij bestraling later (na 2 weken) en de genezing begint pas na afloop van de behandeling. Daarom kunnen de symptomen tot maximaal 8 weken aanhouden

Orale mucositis

Wat zijn de gevolgen?

Pijn

- Pijn kan eten en drinken erg moeilijk maken in een periode waarin mensen met kanker juist hun lichamelijke kracht nodig hebben om de agressieve kankerbehandelingen te kunnen doorstaan

Infectie

- De wonden en zweren in de bekleding van de mond vormen een ernstig risico op infectie. Als deze wonden en zweren geïnfecteerd raken, dan bestaat de kans dat de infectie in het bloed komt. Dit wordt een bloedinfectie of sepsis genoemd
- Mensen die een hematopoëtische stamceltransplantatie (HSCT) krijgen, hebben een verhoogd risico op het krijgen van sepsis, omdat de behandeling inhoudt dat hun lichaam minder goed in staat is om een infectie te bestrijden

Verlies van smaak

- Als de tong aan bestraling wordt blootgesteld kunnen de smaakpapillen op het oppervlak van de tong beschadigd raken. Sommige patiënten kunnen zelfs een volledige verlies van smaak ervaren
- De smaakpapillen werken gewoonlijk binnen vier maanden na afronding van de behandeling weer normaal, hoewel het effect op lange termijn van persoon tot persoon verschilt en in sommige gevallen herstellen de smaakpapillen zich niet meer volledig

Resultaat van de behandeling

- Veel mensen ontwikkelen een zo ernstige vorm van orale mucositis dat dit invloed heeft op de dosis chemotherapie die hun lichaam aankan. Dit kan uiteindelijk het succes van de kankerbehandeling beïnvloeden

Overige

- Mensen met orale mucositis kunnen zich soms schamen voor hun aandoening, waardoor zij steeds minder tijd doorbrengen met familie, kinderen en vrienden. Gekoppeld aan het onvermogen om te eten en te praten kan dit tot sociale isolatie en psychische spanningen leiden
- Bij patiënten met kanker in hoofd en nek bouwt zich vaak dik en kleverig slijm op aan de binnenkant van de mond en de keel. Het gebruik van een afzuigpomp is soms noodzakelijk om het draderige speeksel te verwijderen
- Het gebruik van sondevoeding kan noodzakelijk zijn om ervoor te zorgen dat de persoon voldoende voedsel binnenkrijgt om de behandeling aan te kunnen. Als de sondevoeding slechts korte tijd noodzakelijk is, dan wordt de sonde via de neus ingebracht, maar deze kan ook rechtstreeks in de maag worden aangebracht als voeding op langere termijn noodzakelijk is

Informatie over het behandelen en voorkomen van orale mucositis kunt u vragen aan uw arts of verpleegkundige en u kunt de andere informatiebronnen lezen die beschikbaar zijn op www.mouthsmadegood.com

References:

1. World Health Organisation. Handbook for reporting results of cancer treatment. Geneva, Switzerland: World Health Organisation, 1979.
2. Treister N, Sook-Bin W. Chemotherapy-Induced Oral Mucositis, 2008. Beschikbaar via <http://emedicine.medscape.com/article/1079570-overview>. Voor het laatst bekeken in januari 2010.
3. Sonis ST. *J Support Oncol* 2004;**2**:3–8.
4. Pico J-L et al. *The Oncologist* 1998;**3**(6):446–451.